

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3251/2019. (X. 30.) AB HATÁROZATA

alkotmányjogi panasz elutasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Pfv.IV.21.343/2017/4. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az indítványozók jogi képviselő útján (Spáhné dr. Szilágyi Éva ügyvéd) az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panaszt nyújtottak be, és kérték a Kúria Pfv.IV.21.343/2017/4. számú végzése alaptörvény-ellenességének a megállapítását és megsemmisítését.
- [2] 2. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy és az ahhoz szorosan kapcsolódó hatósági és bírósági eljárások lényege az alábbiak szerint foglalható össze.
- [3] 2.1. Az egyik indítványozó 2012. augusztus 21. napján a „szűztea” szómegjelölés védjegykénti lajstromozását kérte a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatalától (a továbbiakban: SZTNH) a Nizzai Megállapodás szerinti 5. és 30. áruosztályba tartozó termékek körében.
- [4] Az SZTNH az M1202997/17. számú határozatával a védjegybejelentést – a védjegyek és a földrajzi árujelzők oltalmáról szóló 1997. évi XI. törvény (a továbbiakban: Vt.) 2. § (2) bekezdés a) pontja és (3) bekezdése alapján – elutasította, mert megállapította, hogy a megjelölés az árujegyzékben található áruk tekintetében nem rendelkezik megkülönböztető képességgel. Megállapította továbbá azt is, hogy a becsatolt bizonyítékok nem alkalmasak annak igazolására sem, hogy a „szűztea” szómegjelölés használata révén megszerezte volna a megkülönböztető képességet.
- [5] 2.2. Az indítványozók az SZTNH határozatának meghozatalát követően „részleges jogátruházási szerződést” kötöttek, amelynek folytán az eljárás eddigi szakaszában részt nem vett indítványozó is igényjogosulttá vált.
- [6] 2.3. Az indítványozók megváltoztatási kérelme alapján eljáró Fővárosi Törvényszék (a továbbiakban: törvényszék) a 3.Pk.20.629/2013/4. számú végzésével az SZTNH M1202997/17. számú határozatát hatályon kívül helyezte és az SZTNH-t az eljárás folytatására utasította.
- [7] A törvényszék végzésének indokolásában kifejtette, hogy az SZTNH a kellően feltárt tényállás alapján helyes érveléssel fejtette ki, hogy a „szűztea” megjelölés leíró jellege okán nem oltalomképes. A szóösszetétel ugyanis az 5. és a 30. osztályban a tea, teakeverék alapú termékekre nézve az áruk fajtáját, jellemzőjét, tulajdonságát írja le, nem bír olyan egyéni jelleggel, sajátos szemantikai módosulással vagy feltűnő nyelvtani hibával, amely védjegyoltalmát megalapozhatná. A „szűz” kifejezés alapján életszerű az a feltételezés, hogy az átlagos fogyasztó olyan teaféleség jelzőjeként értelmezze a lajstromozni kért megjelölést, amely terméket csak a lehető

legszükségesebb előzetes kezelésnek vetettek alá, minden más élelmiszeripari beavatkozástól mentes, a természetes állapotához legközelebbi áru.

- [8] Nem osztotta ugyanakkor a törvényszék a szerzett megkülönböztető képességet illetően az SZTNH álláspontját. A törvényszék álláspontja szerint – figyelemmel az Európai Unió Bíróságának (a továbbiakban: EUB) C-108/97 és C-109/97. számú döntésében (*Chiemsee-ügy*) megfogalmazott szempontokra – az adott esetben a megkülönböztető képesség megszerzése megállapítható volt. A törvényszék ezért a támadott határozatot a Vt. 91. § (1) bekezdése alapján hatályon kívül helyezte, és az SZTNH-t az eljárás folytatására utasította.
- [9] 2.4. Az SZTNH ezt követően megállapította, hogy a védjegybejelentés megfelel a Vt. által előírt követelményeknek, és elrendelte a megjelölés védjegykénti lajstromozását. Az indítványozók így jogosultjaivá váltak a 2012. augusztus 21-i elsőbbségű 210.772 lajstromszámú „szűztea” védjegynek, amely a Nizzai Megállapodás szerinti 5. és 30. áruosztályba tartozó termékek körében állt oltalom alatt.
- [10] 2.5. Az ellenérdekű gazdasági társaság (a továbbiakban: ellenérdekű fél) 2014. november 11-én kérte a védjegy törlését.
- [11] Az SZTNH az M1202997/53. ügyiratszámú határozatával a védjegy törlését rendelte el. Hivatkozott a törvényszék 3.Pk.20.629/2013/4. számú végzésében foglaltakra, amelyben a bíróság megállapította, hogy a megjelölés leíró jellege okán nem oltalomképes. Tekintettel arra, hogy a bíróság megállapította, hogy a megjelölés leíró jellege okán nem oltalomképes, az SZTNH eljárásában már csak azt vizsgálta, hogy a megkülönböztető képesség megszerzése igazolható-e. Ennek során pedig megállapította, hogy a „szűztea” kifejezés használata révén sem szerezte meg megkülönböztető képességét. A kifejezés ugyanis nem önálló árujelzőként, hanem a termék fajtájának az elnevezésére szolgál.
- [12] 2.6. Az indítványozók az SZTNH döntése ellen megváltoztatási kérelmet nyújtottak be, amelyben elsődlegesen a határozat megváltoztatásával a törlési kérelem elutasítását, másodlagosan a határozat hatályon kívül helyezését és az SZTNH új eljárásra utasítását kérték.
- [13] A törvényszék a 3.Pk.25.108/2015/7. számú végzésével az SZTNH határozatát megváltoztatta, és az ellenérdekű fél védjegy-törlés iránti kérelmét elutasította.
- [14] A törvényszék mindenekelőtt rögzítette a végzésének indokolásában, hogy az adott – védjegy-törlési – eljárásban a Vt. 40. § (2) bekezdése alapján a tényeket a kérelem keretei között, az ügyfelek nyilatkozatai és állításai, valamint az ügyfél által igazolt adatok alapján vizsgálja. A törvényszék hangsúlyozta: ebből az következik, hogy a törlési eljárásban a védjegy törlését kérő félnek kell bizonyítania azon állítását, hogy a megjelölés a bejelentés napján nem bírt megkülönböztető képességgel. A törvényszék végzésének indokolásában rögzítette azt is, hogy erről az ellenérdekű felet a 7/I. sorszámú végzéssel tájékoztatta. Ehhez mérten a törvényszék megállapította, hogy az ellenérdekű fél nem tudott felajánlani olyan bizonyítást, amely a szerzett megkülönböztető képességnek a védjegybejelentési eljárásban kialakított megítélésén változtatna.
- [15] Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint az adott ügyben az EUB gyakorlatára (C-108/97. és C-109/97. számú döntés [*Chiemsee-ügy*]) figyelemmel a megkülönböztető képesség megszerzése körében a következő szempontokat kellett vizsgálni: a megjelöléssel érintett áru vagy szolgáltatás piaci részesedése; a megjelölés használatának intenzitása, földrajzi kiterjedése és időtartama; a használónak a megjelöléssel ellátott áru vagy szolgáltatás népszerűsítésére fordított kiadásai; azon fogyasztóknak az aránya a releváns fogyasztói körön belül, akik a megjelölést a használóval azonosítják. E szempontok értékelésével pedig megállapította, hogy nincs adat arra, hogy az ellenérdekű fél piacra lépéséig a megjelölést az indítványozókon kívül más használta volna. Az indítványozók által csatolt számlák, bizonylatok, reklámanyagok, bemutatott termékminták a 2000. évtől fennálló, folyamatos, országos kiterjedtségű, 2012-ig kitarólagos, majd ettől kezdve jelentős mértékű piaci részesedést eredményező használatot igazoltak. A törvényszék álláspontja szerint a rendelkezésre álló bizonyítékokat együttesen értékelve a védjegy olyan használata állapítható meg, amely az egyébként leíró jellegű megjelölésnek árujelző funkció betöltését eredményezi.
- [16] A törvényszék – figyelemmel az ellenérdekű fél arra vonatkozó érvelésére, hogy a használat nem védjegy-szerű –, kifejtette, hogy a megjelölés a termék csomagolásán a többi elemhez képest feltűnő méretű és színű betűkkel dominánsan szerepel. Erre tekintettel a megjelölés használata olyan, amely nem pusztán a termék fajtájának leírását szolgálja, hanem általa a fogyasztók azt is észlelhetik, hogy a termék egy meghatározott

vállalkozástól származik. Több megjelölés egyidejű használata pedig nem zárja ki a dominánsan alkalmazott „szűztea” szó származásjelzőkénti észlelését.

- [17] Hangsúlyozta a törvényszék, hogy az EUB joggyakorlatából (C-353/03. sz. döntés [*Nestlé-ügy*]) „idézett jogértelmezésekből egyúttal az is következik, hogy a megkülönböztető képességnek nem az a célja, hogy a fogyasztók cég- vagy tulajdonnév felidézésével tudjanak az áru eredetére következtetni, mindössze az az elvárás, hogy a védjeggyel ellátott terméket azonos forrásból származónak tekintsék”. Ennek tényét pedig a bíróság álláspontja szerint alátámasztja az indítványozók által csatolt közvélemény-kutatás eredménye is.
- [18] Összességében hangsúlyozta a törvényszék, hogy az eljárás során a bizonyítási teher az ellenérdekű félén volt, aki nem tudta bizonyítani azon állítását, hogy a megjelölés nem rendelkezik megkülönböztető képességgel.
- [19] 2.7. Az ellenérdekű fél fellebbezése alapján eljárt Fővárosi Ítéltábla (a továbbiakban: ítéltábla) 8.Pkf.26.917/2016/8. számú végzésével az elsőfokú végzést helybenhagyta.
- [20] Az ítéltábla hangsúlyozta, hogy a bizonyítékok a releváns időszak vonatkozásában kiterjedt és meggyőző forgalmazást és ezen keresztül megjelölés használatot tanúsítanak, amit megfelelően alátámaszt az igazolt reklám- és marketingtevékenység is. A másodfokú bíróság álláspontja szerint olyan körülmények között, amikor a „szűztea” megjelölés első pillantásra is szembeütő módon jelenik meg a terméken, súlytalannak tekinthető az az érvelés, hogy a számlákon és a polcokon az adott tulajdonnévvel együtt szerepel a védjegyszó, mert a terméket kézbe véve a szokatlan és a magyar nyelv szavai között nem szereplő kifejezés tűnik fel az átlagos figyelmű fogyasztónak és erről azonosítja a terméket.
- [21] 2.8. Az ellenérdekű fél felülvizsgálati kérelme alapján a Kúria a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) 275. § (4) bekezdésének alkalmazásával a jogerős végzést hatályon kívül helyezte, egyúttal a törvényszék végzését megváltoztatta és az indítványozók megváltoztatási kérelmét elutasította.
- [22] A Kúria indokolásában elsőként rögzítette, hogy az adott eljárásban a Vt. 2. § (2) bekezdés a) pontja alapján nem volt vitás: a „szűztea” megjelölés nem rendelkezik megkülönböztető képességgel. A védjegytilési kérelem elbírálása során ezért azt kellett megítélni, hogy a Vt. 2. § (3) bekezdésére figyelemmel a kérelmezők által rendelkezésre bocsátott bizonyítékok alkalmasak-e annak megállapítására, hogy a megjelölés a használata révén megszerezte a megkülönböztető képességet.
- [23] A Kúria kiemelte, hogy a „szűztea” megjelölés az áruforgalomban – nem vitásan – fajtanév elnevezésére használt kifejezés, amely az átlagos fogyasztó számára azt a jelentést hordozza, hogy a tealevelek kíméletes, csak a legszükségesebb kezelési (szárítási) eljárást követően, vegyi vagy más élelmiszeripari eljárással történő beavatkozástól mentesen, természetes állapotukban kerülnek forgalomba, fogyasztásuk így az egészséges életmódhoz kötődik.
- [24] A Kúria végzésében kiemelte, hogy nem kizárt a megkülönböztető képesség megszerzése a megjelölés egy lajstromozott védjegy részeként történő használata esetén, azonban mindig az adott ügyben – az eset összes körülményei alapján – lehet azt megállapítani, hogy az adott megjelölés más védjegy mellett vagy részeként történt használata alkalmas-e a megkülönböztető képesség megszerzéséhez. A Kúria kifejtette, hogy a megkülönböztető képesség megszerzésének vizsgálatához szükséges releváns körülmények között „a védjegyként történő használat” feltételt – figyelemmel az Európai Unió Bíróságának a C-353/03. számú határozatában (*Nestlé-ügy*) – úgy kell értelmezni, hogy „az kizárólag arra a használatra vonatkozik, amelynek célja az áru vagy szolgáltatás meghatározott vállalkozástól származóként történő azonosítása”. A Kúria értelmezése szerint ezért „kizárólag az olyan használat értékelhető védjegyszerűnek, amely egyértelműen származásra utaló céllal történik”. Különös jelentősége van a védjegyszerű használat megítélésének fajtanév esetén, mert az ilyen megjelölés oltalomban való részesítése elzárja a versenytársakat a termék fajtája vagy lényeges jellemzője feltüntetésének lehetőségétől. A Kúria ezért kiemelte azt is, hogy „a fajtanév célzott származásra utaló használata tudatosságot és következetességet feltételez”. Mindebből következően a Kúria megállapította: „Az áru fajtáját, lényeges jellemzőjét leíró megjelölés védjegyszerű használatának vizsgálata során így nem mellőzhető annak értékelése, hogy az adott vállalkozás az áru tőle való származását az áru fajtájának megjelölésével célzatosan kívánta-e jelezni.”
- [25] A Kúria a fentiekben ismertetett kritériumok szerint vizsgálva a bizonyítékokat jelentőséget tulajdonított annak, hogy a termékcsomagolásokon, áruforgalmi bizonylatokon, terméklistákon a „szűztea” szóösszetételén kívül az indítványozó nevét magába foglaló szó-, illetve ábrás védjegyek is feltűnnek, továbbá a számlákon, reklámanyagokon a „szűztea” kifejezés zárójelben van feltüntetve, valamint a külföldre is irányuló forgalmazás miatt

a tárgyi szómegjelölés a csomagoláson – a védjegyek kereskedelemben szokásos használatára nem jellemzően – idegen nyelvű fordításban („*virgintea*”) is megjelenik. A Kúria ezért megállapította, hogy az elsőfokú bíróság tévesen hagyta figyelmen kívül a megjelölés számlákon, termékforgalmi bizonylatokon való használatának értékelését azzal az indokkal, hogy annak nincs fogyasztói döntést befolyásoló szerepe. A Kúria megállapította azt is, hogy az indítványozók által hivatkozott közvélemény-kutatási jelentés adatai sem támasztották alá a megkülönböztető képesség megszerzéséhez szükséges védjegyszerű használatot.

- [26] Összességében a Kúria megállapította, hogy a jogerős végzésben elfoglalt állásponttal szemben az indítványozói megjelölés-használat a védjegyként történő használat kritériumainak nem felel meg, mert a megjelölés tudatos, következetes, származásjelzési céllal árujelzőként való használata nem állapítható meg.
- [27] 3. Az indítványozók álláspontja szerint az alkotmányjogi panasszal támadott bírói döntés sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből fakadó tisztességes bírósági eljáráshoz való jogot és az Emberi Jogok Európai Egyezményének (a továbbiakban: EJEE) 6. cikk (1) bekezdését az alábbiakban kifejtett indokok miatt.
- [28] Az indítványozók kiemelték, hogy a Kúria tárgyaláson kívül meghozott végzésében az addigi eljárások során „soha fel nem merült és ezért nem vizsgált kritériumok hiányára hivatkozva hozta meg döntését”. A Kúria álláspontja szerint az áru fajtáját, lényeges jellemzőjét leíró megjelölés árujelzőként való használata csak akkor állapítható meg, ha az „tudatos, következetes, származásjelzési céllal” valósul meg. Az indítványozók hangsúlyozták, hogy ezen kritériumok, illetve ezek hiánya sem az SZTNH eljárása során, sem az első és másodfokú bíróságok eljárása során soha fel nem merültek, ezt kifogásként az ellenérdekű fél sem fogalmazta meg, és egyik bíróság sem vizsgálta korábban. Következésképpen ezekre a kérdésekre az indítványozóknak a korábbi eljárások során nem kellett nyilatkozniuk, sem bizonyítékot szolgáltatniuk.
- [29] Az indítványozók utaltak arra is, hogy véleményük szerint azokban az esetekben, amikor egy már megszerzett tulajdonjogtól (jogerősen megszerzett védjegy) törvényben meghatározott eljárás során hozott határozattal való megfosztás lehet az eljárás végeredménye, a bíróságoknak különös figyelemmel kell a tisztességes és nyilvános kontradiktórius eljárást, és a tárgyalást biztosítani.
- [30] Az indítványozó hivatkozott az Alkotmánybíróság 3027/2018. (II. 6.) AB határozatára, és az Emberi Jogok Európai Bíróságának (a továbbiakban: EJEB) gyakorlatára [*Salamonsson kontra Svédország* (38978/97), 2002. november 12., 34–36. bekezdés].
- [31] Az indítványozók álláspontja szerint – a fentiekben kifejtett indokok miatt – a Kúria által lefolytatott felülvizsgálati eljárás sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből fakadó tisztességes bírósági eljárás részjogosítványát képező nyilvános tárgyaláshoz való jogot.

II.

- [32] Az Alaptörvény indítvánnyal érintett rendelkezése:

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”

III.

- [33] Az Alkotmánybíróságnak az Abtv. 56. §-a alapján mindenekelőtt azt kellett vizsgálnia, hogy az alkotmányjogi panasz a befogadhatóság Abtv.-ben foglalt feltételeinek eleget tesz-e.
- [34] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a határidőben benyújtott alkotmányjogi panasz a határozott kérelem törvényi feltételeinek [Abtv. 52. § (1b) bekezdés a)–f) pontok], továbbá a befogadhatóság Abtv. 27. §-ában foglalt követelményeinek eleget tesz.
- [35] Az Abtv. 29. §-a szerint az Alkotmánybíróság az egyéb törvényi feltételeknek megfelelő alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában is megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását {3313/2017. (XI. 30.) AB határozat, Indokolás [24]}. Ezen feltételek vizsgálata az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörébe tartozik.

- [36] Az indítványozók álláspontja szerint az ügyben alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést és egyben a támadott bírói döntés érdemére kiható alaptörvény-ellenesség kételyét veti fel, hogy a Kúria a régi Pp. 275. § (4) bekezdésének alkalmazása során nem volt tekintettel arra, hogy a jogerős döntés hatályon kívül helyezése és az elsőfokú határozat helyett – tárgyaláson kívül – meghozott érdemi határozatot olyan új jogi indokokra (kritériumokra) alapította, amelyek a megelőző eljárásban nem merültek fel, és ezért ezek vonatkozásában az indítványozók semmilyen nyilatkozatot, észrevételt nem tudtak tenni.
- [37] Az Alkotmánybíróság az indítványban foglaltak alapján – figyelemmel a 3027/2018. (II. 6.) AB határozatban foglaltakra és az EJEB hivatkozott döntéseire is –, úgy értékelte, hogy az alkotmányjogi panasz a nyilvános tárgyaláshoz való jognak a felülvizsgálati eljárásban történő biztosításával összefüggésben felveti a támadott bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét, és egyben alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést is megalapoz.
- [38] Az Alkotmánybíróság ezért – a befogadási eljárás lefolytatásának mellőzésével – az Ügyrend 31. § (6) bekezdése alkalmazásával az alkotmányjogi panaszt érdemben bírálta el.

IV.

- [39] Az alkotmányjogi panasz nem megalapozott.
- [40] 1. Az Alkotmánybíróság már előjáróban hangsúlyozza, hogy töretlen gyakorlata szerint az alkotmányjogi panasz nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal (már) nem támadható bírósági határozatok által okozott valamennyi jogsérelem orvoslása eszközének, azaz ez a jogorvoslat nem jelenti a bíróságok jogalkalmazási gyakorlatának általános felülvizsgálatát. A jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki. Ez azonban nem adhat alapot az Alkotmánybíróság számára minden olyan esetben történő beavatkozásra, amikor vélt, vagy esetleg valós jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint „[s]em a jogállamiság elvont elve, sem a tisztességes eljárás alapjoga [...] nem teremthet alapot arra, hogy az Alkotmánybíróság a bírósági szervezet feletti szuperbíróság szerepébe lépjen, és hagyományos jogorvoslati fórumként járjon el. [...] A bíró bármely ténybeli vagy jogi tévedése nem teszi automatikusan tisztességtelenné az egész eljárást, mivel az ilyen tévedések teljesen soha nem küszöbölhetők ki, azokat az igazságszolgáltatás ma ismert rendszere magában hordozza.” {3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [13]–[15]}
- [41] 2. Az Alkotmánybíróság elsőként áttekintette a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog indítvánnyal érintett alkotmányos tartalmát, különös tekintettel a nyilvános tárgyaláshoz való jogra.
- [42] 2.1. Az Alkotmánybíróság a tisztességes eljáráshoz való jog lényegéről kialakított álláspontját elvi jelentőséggel a 6/1998. (III. 11.) AB határozatában foglalta össze, amelyet utóbb több döntésében [5/1999. (III. 31.) AB határozat, ABH 1999, 75.; 14/2002. (III. 20.) AB határozat, ABH 2002, 101, 108.; 15/2002. (III. 29.) AB határozat, ABH 2002, 116, 118–120.; 35/2002. (VII. 19.) AB határozat, ABH 2002, 199, 211.] megerősített és továbbfejlesztett.
- [43] Az Alkotmánybíróság a 7/2013. (III. 1.) AB határozatában – kifejezetten az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontján (az Abtv. 27. §-án) alapuló hatáskörével összefüggésben – megerősítette a tisztességes eljáráshoz való joggal kapcsolatos gyakorlatát és megállapította, hogy a tisztességes eljáráshoz való jogból fakadó – az Alkotmánybíróság által korábbi gyakorlatában kimunkált – alkotmányos követelmények nemcsak a szabályozási környezettel, hanem az egyedi bírói döntésekkel szemben is érvényesíthetők (Indokolás [27]).
- [44] 2.2. A tisztességes eljárás (*fair trial*) olyan minőség, amelyet az eljárás egészének és körülményeinek a figyelembevételével lehet csupán megítélni. Ezért egyes részletek hiánya ellenére éppúgy, mint az összes részletszabály betartása dacára lehet az eljárás méltánytalan vagy igazságtalan, avagy nem tisztességes {6/1998. (III. 11.) AB határozat, ABH 1998, 91, 95.; 7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [24]; 3003/2019. (I. 7.) AB határozat, Indokolás [25]}. Ezzel egyezően hangsúlyozza az EJEB is gyakorlatában, hogy az „eljárás egészét” veszi figyelembe, vagyis akkor állapítja meg, hogy sérült a tisztességes tárgyaláshoz való jog [EJEE 6. cikk (1) bekezdés], ha a lefolytatott eljárás egészében nem felelt meg a tisztességes tárgyalás követelményeinek. Egyes eljárási hibák önmagukban nem feltétlen vezetnek az eljárás „tisztességtelenségére” [Barbera, Messegue és Jabardo

kontra Spanyolország (10590/83), 1988. december 6., 89. bekezdés; *Mirilashvili kontra Oroszország* (6293/04), 2008. december 11., 165. bekezdés].

- [45] Az Alkotmánybíróság korábbi gyakorlata szerint egy eljárás tisztességességét mindig esetről estre lehet csak megítélni, a konkrét ügy körülményeinek figyelembe vételével. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság döntéseiben esetről esetre határozta meg a tisztességes eljárás által megkövetelt konkrét ismérveket [14/2002. (III. 20.) AB határozat, ABH 2002, 101, 108.; 15/2002. (III. 29.) AB határozat, ABH 2002, 116, 118–120.]. Ettől függetlenül ugyanakkor nevesíteni lehet számos olyan követelményt (részjogosítványt), amelyeknek egy eljárásnak meg kell felelnie ahhoz, hogy tisztességesnek minősüljön {3025/2016. (II. 23.) AB határozat, Indokolás [19]}.
- [46] Polgári peres eljárásban így a tisztességes bírósági eljárás követelményének része a bírósághoz fordulás joga {3215/2014. (IX. 22.) AB határozat, Indokolás [11]–[13]}, a tárgyalás igazságosságának biztosítása {36/2014. (XII. 18.) AB határozat, Indokolás [66]}, a tárgyalás nyilvánossága és a bírósági döntés nyilvános kihirdetése {22/2014. (VII. 15.) AB határozat, Indokolás [49]}, a törvény által létrehozott bíróság {36/2013. (XII. 5.) AB határozat, Indokolás [32]–[34]} független és pártatlan eljárása {21/2014. (VII. 15.) AB határozat, Indokolás [58]}, illetve a perek észszerű időn belül való befejezése {2/2017. (XII. 5.) AB határozat, Indokolás [51]–[52]} és az indokolt bírói döntéshez való jog {7/2013. III. 1.) AB határozat, Indokolás [34]}. Az Alkotmánybíróság értelmezése szerint polgári perekben is része a tisztességes eljárásnak, hogy az eljárásban biztosítva legyen a fegyverek egyenlősége {15/2002. (III. 29.) AB határozat, ABH 116, 118.; 22/2014. (VII. 15.) AB határozat, Indokolás [49]}.
- [47] Az Alkotmánybíróság e követelményeket a peres eljárás mellett irányadónak tekinti – az adott eljárás sajátosságaihoz igazodóan – a bírósági nemperes eljárásokban is {3064/2019. (III. 29.) AB határozat; 3375/2018. (XII. 5.) AB határozat; 3179/2018. (VI. 8.) AB határozat; 3241/2017. (X. 10.) AB határozat}.
- [48] Emellett fontos kiemelni azt is, hogy a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog nemcsak az adott bírósági eljárás sajátosságaihoz, hanem az adott eljárási szak sajátos eljárási szabályihoz is igazodik. Ebből következően nem feltétlenül ugyanazokat a garanciákat jelenti minden eljárási szakban {3046/2019. (III. 14.) AB határozat, Indokolás [45]}.
- [49] Összességében az Alkotmánybíróság kiemeli, hogy a tisztességes bírósági eljárásból fakadó követelményeket mind a peres, mind a nemperes bírósági eljárásban irányadónak tekinti, ugyanakkor az egyes részjogosítványokból fakadó garanciákat mindig az adott eljárásfajta keretein belül vizsgálja. Az Alkotmánybíróság jellemzően az adott eljárás egészének a figyelembevételével értékeli, hogy az eljárás tisztességes volt-e. Az alkotmányossági vizsgálat során ugyanakkor nem lehet eltekinteni attól sem, hogy a tisztességes bírósági eljárásból fakadó követelmények nem ugyanazokat a garanciákat jelentik az egyes bírósági szakokban (pl. elsőfokú eljárás, rendes és rendkívüli jogorvoslati szak). Az Alkotmánybíróság ezért a tisztességes bírósági eljárásból fakadó követelményeket mindig az adott eljárásfajta és eljárási szak sajátosságaihoz igazodóan értékeli.
- [50] 2.3. Az Alkotmánybíróság több határozatában vizsgálta a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog korlátozhatóságának mércéit. Ezzel összefüggésben – általánosságban arra mutatott rá –, hogy a tisztességes eljáráshoz való jog olyan abszolút jog, amellyel szemben nem létezik mérlegelhető más alapvető jog vagy alkotmányos cél, mert már maga is mérlegelés eredménye {14/2004. (V. 7.) AB határozat, ABH 2004, 241, 266.; 3003/2019. (I. 7.) AB határozat, Indokolás [28]}. A tisztességes eljáráshoz való jog egyes részjogosítványainak az érvényesülését, valamint azok Alaptörvénnyel való összhangját ugyanakkor az Alkotmánybíróság az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésében rögzített általános alapjogvédelmi teszt alkalmazásával vizsgálja. Az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése értelmében alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható {3031/2017. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [61]}. Ez a megközelítés összhangban áll az Alkotmánybíróság következetes – régóta töretlen – gyakorlatával [6/1998. (III. 11.) AB határozat, ABH 1998, 91, 96–97].
- [51] Hangsúlyozta ugyanakkor az Alkotmánybíróság azt is, hogy „[e]mellett a főszabályként alkalmazandó alkotmányossági mérce mellett azonban egyes alapjogok esetében az Alkotmány maga tartalmaz további kritériumokat, amelyek egyrészt ezt az általános mércét az illető jog tartalmához igazítva konkretizálják, másrészt, amelyek konkrét voltukban sokkal inkább állandó és saját tartalmi ismérvekkel határozzák meg az adott alapjog lényeges tartalmát a viszonyítással dolgozó általános szabály helyett. [...] Ez a módszer egyes esetekben a korlátozás abszolút határát vonja meg, másutt annak alkotmányosságát saját, külön ismérvek alapján teszi eldönthetővé, akár úgy is, hogy a szükségesség/arányosság mérlegelését csakis az Alkotmányban meghatározott szűkebb és konkrét követelmények tekintetében engedi meg. Így ezeknek az alapjogoknak a lényeges tartalma

állandóbban és egyértelműbben határozható meg, mint azoké az jogoké, amelyekre az általános szabályt kell alkalmazni.” [6/1998. (III. 11.) AB határozat, ABH 1998, 91, 98.]

- [52] Ezekben az esetekben tehát a tisztességes eljárásból fakadó egyes követelmények (részjogosítványok) keretén belül alakítandó ki olyan ismérvszisztem, amely annak tartalmát adja. Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság több határozatában rámutatott, hogy saját dogmatikája van annak, mi számít „bírósnak” {3116/2015. (VII. 2.) AB végzés, Indokolás [11]}, mikor „törvényes” {36/2013. (XII. 5.) AB határozat, Indokolás [32]}, „független” és „pártatlan” {21/2014. (VII. 15.) AB határozat, Indokolás [58]} az eljáró testület. Ugyanígy saját dogmatikája van annak is, hogy a felülvizsgálati eljárási szakban a tárgyalás elmaradása mikor vonja maga után a nyilvános tárgyaláshoz való jog, és ezen keresztül a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmét [3027/2018. (II. 6.) AB határozat].
- [53] Az ilyen „saját dogmatikával” rendelkező részjogosítványok szintén abszolút jellegűek abban az értelemben, hogy megsértésük lényegében – mivel maguk is mérlegelés eredményei – automatikusan alaptörvény-ellenesség megállapítására vezet {3046/2019. (III. 14.) AB határozat, Indokolás [50]}. Ezekben az esetekben tehát az alkotmányossági vizsgálat nem az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésén alapul, hanem az érintett részjogosítvány önálló ismérvsziszteméhez igazodik, figyelemmel arra is, hogy az adott részjogosítvány sérelme melyik eljárási szakban merül fel.
- [54] 3. Az adott esetben az indítványozók a nyilvános tárgyaláshoz való joguk sérelmét arra tekintettel állították, hogy a Kúria a felülvizsgálati eljárásban – tárgyalás tartása nélkül – olyan új jogi indokokra alapította a jogerős határozatot „megváltoztató” döntését, amely indokok sem az elsőfokú bíróság előtt, sem a másodfokú bíróság előtt nem merültek fel.
- [55] Az Alkotmánybíróság ezért áttekintette a nyilvános tárgyaláshoz való jog tartalmát. Ennek során – következetes gyakorlatának megfelelően – figyelemmel volt az EJEK gyakorlatára is {61/2011. (VII. 13.) AB határozat, ABH 2011, 291, 321; megerősítette: 32/2012. (VII. 4.) AB határozat, Indokolás [41]; 7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [30]; 8/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [48]; 22/2013. (VII. 19.) AB határozat, Indokolás [16]; 13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [33]; 3027/2018. (II. 6.) AB határozat, Indokolás [15]}.
- [56] 3.1. Az EJEK felfogásában az elsőfokú bíróság előtt, ha csupán egyfokú eljárásban bírálják el az ügyet, a félnek joga van a szóbeli tárgyaláshoz (szóbeli meghallgatáshoz; „oral hearing”), hacsak nem merülnek fel olyan kivételes körülmények, melyek a tárgyalás mellőzését indokolják [*Allan Jacobsson kontra Svédország* (No 2.) (8/1997/792/993), 1998. február 19., 46. bekezdés]. A szóbeli és nyilvános tárgyaláshoz való jog nem abszolút, így mellőzhető a tárgyalás különösen akkor, ha a fél arról egyértelműen lemondott, és nem áll fenn olyan közérdek, amelyre tekintettel a megtartása szükséges volna. A lemondás lehet kifejezett vagy hallgatóságos, ez utóbbi eset áll fenn például akkor, ha a fél nem nyújt be vagy nem tart fenn tárgyalás tartása iránti kérelmet. Akkor sem szükséges tárgyalást tartani, ha kivételes körülmények merülnek fel, így például, ha nem kerül elő az ügyben olyan tény- vagy jogkérdés, amit az iratok és a felek írásbeli észrevételei alapján ne lehetne megfelelően eldönteni. Az EJEK 6. cikk 1. bekezdésében található nyilvános tárgyaláshoz való jog a legalább egy fokon való szóbeli meghallgatáshoz való jogot foglalja magában [*Salomonsson kontra Svédország* (38978/97), 2002. november 12., 34–36. bekezdés].
- [57] Az EJEK gyakorlatában kiemeli azt is, hogy a fellebbviteli eljárásokban, még akkor is, ha a másod- vagy harmadfokú bíróság mind jogkérdéseket, mind ténykérdéseket elbírállhat, az EJEK 6. cikk nem követeli meg mindig, az ügy jellegétől függetlenül nyilvános tárgyalás tartását [*Fejde kontra Svédország* [GC] (12631/1987), 1991. október 29., 31–32. bekezdés]. Az elsőfokú eljárást követően a nyilvános tárgyalás szükségességének megítélése során más szempontokra is, így az észszerű időn belüli elbírálláshoz való jogra és ehhez kapcsolódóan a bíróságok ügyterhének gyors kezelésére is figyelemmel kell lenni. Ha első fokon már tartottak tárgyalást, akkor a tárgyalás mellőzését a másod-, illetve harmadfokú eljárás sajátos jellemzői indokolhatják [*Helmers kontra Svédország* (11826/85), 1991. október 29., 36. bekezdés].
- [58] Összességében az EJEK gyakorlatából az szűrhető le, hogy az EJEK 6. cikk 1. bekezdéséből nem következik a nyilvános tárgyalás tartásának, illetve a személyes megjelenés jogának a biztosítása a fellebbviteli bíróság előtt, még akkor sem, ha e bíróság mind ténykérdésben, mind jogkérdésben felülbírálati jogkörrel rendelkezik. Annak eldöntése érdekében, hogy kell-e tárgyalást tartani, a kérdéses eljárás különös jellemzőire, a fellebbviteli fórum felülbírálati jogkörére, az ügyben eldöntendő kérdés természetére és a felek érdekeire kell figyelemmel lenni.

- [59] 3.2. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből az következik, hogy a bíróságnak a jogvitákat nyilvános tárgyaláson (az alapján) kell elbírálnia. Az Alkotmánybíróság azonban a 3115/2013. (VI. 4.) AB határozatban azt is megállapította, hogy „az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből nem következik, hogy a bíróságok az adott ügyre vonatkozó valamennyi rendes és rendkívüli jogorvoslati eljárásban a fél jogait és kötelezettségeit kizárólag tárgyaláson bírálhatják el. A tárgyalási elv, a szóbeliség és a közvetlenség a polgári peres eljárás alapelvei közé tartozik. Nem jelenti azonban ezeknek az alaptörvényi szabállyá emelt alapelveknek a sérelmét, ha a törvény egyes – különösen a rendkívüli – jogorvoslati eljárásokban a bíróság számára lehetővé teszi az indítvány tárgyaláson kívüli elbírálását is.” (Indokolás [43])
- [60] A 3064/2016. (IV. 11.) AB határozatában az Alkotmánybíróság megerősítette azon álláspontját, hogy „önmagában a tárgyalás tartásának mellőzése – más eljárási vagy anyagi jogi alaptörvény-ellenesség hiányában – nem jelent alkotmányjogilag releváns procedurális alapjogi sérelmet. Ilyen alapjogi sérelem fő szabályként az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése egészének figyelembe vétele alapján állapítható meg, nem pedig pusztán e komplex alaptörvényben biztosított jog egyes részjogosítványainak a jog egészéből kiszakított értelmezésével.” (Indokolás [14])
- [61] Az Alkotmánybíróság kifejezetten a polgári peres eljárások vonatkozásában hangsúlyozta azt is, hogy „[a] szóbeliségen, közvetlenségen és nyilvánosságon alapuló modern polgári per általános jelleggel, a rendes eljárásokra is kiterjedően a polgári perrendtartásról szóló 1911. évi I. törvénycikkkel valósult meg Magyarországon. A három alapelv egymáshoz szorosan kapcsolódik, egymást részben át is fedik, teljes érvényesülésüknek színtere a tárgyalás. A szóbeliség a felek kétoldalú meghallgatásának formájára utal, függetlenül attól, hogy egyébként a bizonyítást miként veszik fel. A bizonyítás felvételének módja és körülményei a közvetlenség elvével állnak közvetlen összefüggésben. A tárgyalás tartásának mellőzése az említett elvek korlátozását eredményezi: szűkül a szóbeliség, a közvetlenség és a nyilvánosság egyaránt. Emiatt a tárgyalás mellőzése kivételesen, indokolt esetben fogadható el, melyet számos körülmény befolyásol.” [3027/2018. (II. 6.) AB határozat, Indokolás [27]]
- [62] 4. Az Alkotmánybíróság – figyelemmel a fentiekben bemutatott szempontokra – az alábbiakban megvizsgálta az alapul fekvő bírósági eljárás jellemzőit, és annak azt a szakaszát, amelyben az indítványozók álláspontja szerint sérült a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog.
- [63] 4.1. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló bírósági eljárás egy, az SZTNH védjegytörlési kérelem tárgyában hozott határozatának bírósági felülvizsgálatára irányuló iparjogvédelmi nemperes eljárás volt.
- [64] A jogalkotó már a Vt. megalkotása során kifejezetten felhívta a figyelmet arra, hogy „[a] védjegy újraszabályozása során meg kellett vizsgálni azokat a felvetéseket, amelyek szerint a védjegy törlését – legalább részben – bírósági eljárásról, perként volna helyes szabályozni.” A jogalkotó az európai és a jogösszehasonlító (pl. francia és angol szabályozás) elemzésének eredményeként kialakított álláspontja szerint azonban „nem volna helyes a védjegytörlési pert bevezetni az új törvényben. Érdemben azért nem, mert a lajstromozás feltételei és a törlési okok e körben köztudottan azonosak, s az egyes ügyekben ugyanúgy jelentkeznek és ugyanúgy kell megítélni azokat, függetlenül attól, hogy a lajstromozási vagy a törlési eljárásban kerülnek terítékre, ezért a magyar törvényalkotás hagyományosan és minden iparjogvédelmi területen egyformán alkalmazza azt a megoldást, hogy ezek az ügyek államigazgatási úton indulnak el, a [...] Hivatal hatáskörébe tartoznak. Az adott esetben valóban szükséges bírói judícium és a törvényességi garanciák érvényesülésének – nemzetközi összehasonlítást kiálló – megoldását a kétfokú bírósági jogorvoslati rendszer megfelelően képes biztosítani, az államigazgatási hatáskör átvétele nélkül is.”
- [65] A Vt. hatályos szabályozása ezért megtartotta a védjegytörlési eljárás keretében a bírósági szak nemperes jellegét, de több olyan rendelkezést is tartalmaz, amely a peres eljárásban jellemző garanciákat biztosít. Így a bíróság az ügyben – a nemperes eljárásoktól eltérően – főszabály szerint tárgyalást tart [Vt. 89. § (1) bekezdés második fordulat]. A tárgyalás tartása alól a Vt. akkor enged kivételt, ha az eljárásban ellenérdekű fél nem vesz részt és az ügy az iratok alapján elbírálni. Ilyenkor a bíróság tárgyaláson kívül is hozhat határozatot, azonban a felet – kívánságára – meg kell hallgatnia [Vt. 89. § (2) bekezdés]. A Vt. előírja azt is, hogy ha a bíróság az ügyet tárgyaláson kívül bírálja el, de az eljárás folyamán szükségét látja a tárgyalás megtartásának, a tárgyalást bármikor kitzúzhatja. Ha viszont a bíróság az ügyet tárgyaláson bírálja el, illetve tárgyalást tűzött ki, ezt követően nem térhet vissza az ügy tárgyaláson kívüli elbírálására [Vt. 89. § (3) bekezdés].

- [66] A bizonyítás szintén – a nemperes eljárásoktól eltérően – a peres eljárás szabályai szerint kerül lefolytatásra [Vt. 89. § (1) bekezdés első fordulat], tehát az okirati bizonyításon kívül tanú- és szakértői bizonyításnak is helye van.
- [67] A bíróság – az eljárás nemperes jellegéhez igazodóan – mind az ügy érdemében, mind egyéb esetekben végzéssel határoz (Vt. 90. §).
- [68] A végzés ellen fellebbezésnek van helye. A fellebbezés elbírálása során a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 389–391. §-ában foglaltakat kell megfelelően alkalmazni azzal, hogy főszabály szerint a másodfokú bíróság erre irányuló kérelem esetén a feleket szóban is köteles meghallgatni (Vt. 93. §).
- [69] A jogerős végzés ellen felülvizsgálatnak van helye. A felülvizsgálati eljárásban a Kúria – főszabály szerint – tárgyalás tartása nélkül jár el [rég Pp. 274. § (1) bekezdés, Pp. 405. § (1) bekezdése folytán irányadó Pp. 376. § (1) bekezdés]. Az adott esetben irányadó régi Pp. 274. § (1) bekezdése alapján irányadó szabály szerint a felek nem kérhették a végzés ellen benyújtott felülvizsgálati kérelem tárgyaláson történő elbírálását [Pp. 274. § (1) bekezdés második mondata], a Kúria ugyanakkor a régi Pp. 274. § (1) bekezdés első mondatának harmadik fordulata alapján tárgyalás tartását elrendelhetette, ha azt szükségesnek tartotta.
- [70] 4.2. Az Alkotmánybíróság – a határozat indokolásának IV/3. pontjában (Indokolás [54] és köv.) hivatkozott alkotmányos szempontokra figyelemmel – áttekintette a régi Pp. perorvoslati rendszerének, különös tekintettel a felülvizsgálati eljárásnak az adott ügyben releváns sajátosságait.
- [71] A régi Pp.-nek mind a rendes, mind a rendkívüli perorvoslati rendszere vegyes jellegű. A polgári eljárásjog tudományában ismert perorvoslati rendszereket (reformatórius, kasszációs, revíziós rendszer) együttesen valósította meg, az alábbiakban kifejtettek szerint.
- [72] A régi Pp. perorvoslati rendszerében az ügy érdemi felülbírlata érdekében előterjeszhető rendes perorvoslat a fellebbezés. A fellebbezés folytán az elsőfokú bíróság jogköre áthárult a másodfokú bíróságra (átszármaztató hatály), és ez a bíróság az ügy érdemi elbírálása esetén a jogsérelmet úgy orvosolta, hogy a perorvoslat eredményéhez képest a támadott határozatot helybenhagyta vagy maga hozta meg – az elsőfokú határozat helyébe – azt a döntést, amely a törvénynek megfelelő. Ha azonban a másodfokú bíróság lényeges eljárási szabálysértést állapított meg, jogköre általában csak arra terjedt ki, hogy az elsőfokú ítéletet hatályon kívül helyezze és az elsőfokú bíróságot a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasítsa (rég Pp. 252. §). Ezekben az esetekben a hatályon kívül helyezés indoka, hogy az eljárási szabálysértés olyan súlyú, amelynek korrigálására nincs lehetőség, a másodfokú eljárásban vagy csak a kétfokú eljárás követelményének sérelmével valósulhat meg. A másodfokú bíróság felülbírlati jogköre tehát reformatórius (átszármaztató hatályú) vagy kasszációs (nem átszármaztató hatályú) jellegű volt.
- [73] Fontos hangsúlyozni, hogy a jogalkotó már a rendes perorvoslati rendszer kialakítása során figyelemmel volt arra is, hogy a másodfokú bíróság teljes egészében nem veheti át az elsőfokú bíróság jogkörét, mert ezáltal a bíráskodás egyfokúvá válna. Ebből következően a másodfokú bíróság csak a régi Pp. 235. § (1) bekezdésében foglaltaknak megfelelően előterjesztett új tényelőadást vagy bizonyítási indítványt vehette figyelembe, és csak ezeket bírálhatta el első fokon. Meg volt továbbá az a mérlegelési jogköre is – nagy terjedelmű bizonyítás esetén –, hogy az elsőfokú határozat hatályon kívül helyezése mellett, e bíróságot a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasítsa [rég Pp. 252. § (3) bekezdés].
- [74] Az ügy érdemi felülbírlata érdekében – jogkérdésben – előterjeszhető rendkívüli perorvoslat a felülvizsgálat. A régi Pp. szabályai alapján a Kúria mint felülvizsgálati bíróság kasszációs-revíziós jogkörben járt el, a döntését a régi Pp. 275. §-a alapján hozhatta meg. E rendelkezések alapján pedig megállapítható, hogy a Kúria felülbírlati jogköre a másodfokú bíróságnál korlátozottabb volt, mert a felülvizsgálati eljárásban bizonyítás felvételének egyáltalán nem volt helye [rég Pp. 275. § (1) bekezdés első mondat], a Kúria a döntését csak a rendelkezésre álló iratokra alapíthatta [rég Pp. 275. § (1) bekezdés második mondat].
- [75] A Kúria a régi Pp. alapján a jogerős határozatot akkor helyezhette hatályon kívül, ha az az anyagi jogi jogszabályoknak nem felelt meg vagy olyan eljárási szabálysértés történt, amelynek az ügy érdemi elbírálására lényeges kihatása volt. Ilyenkor a Kúria a jogerős határozatot egészben vagy részben hatályon kívül helyezte, és ha a döntéshez szükséges tények megállapíthatók voltak, helyette, illetve az első fokú határozat helyett a jogszabályoknak megfelelő új határozatot hozott, egyébként az ügyben eljárt első- vagy másodfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasította [rég Pp. 275. § (4) bekezdés]. A Kúria tehát tény és jogkérdésben is megváltoztathatta a támadott határozatot, de a korábban eljárt bíróságok által megállapított tényálláshoz

- revíziós jogköre folytán – kötve volt, vagyis ha azzal nem értett egyet, azt csak a határozat hatályon kívül helyezésével, és az eljárási bíróság(ok) új eljárásra utasításával orvosolhatta.
- [76] Az Alkotmánybíróság már több ügyben vizsgálta, hogy a Pp. 275. § (4) bekezdésének alkalmazása mikor veheti fel a tisztességes eljáráshoz való jog, illetve a jogorvoslati jog sérelmének a lehetőségét. Ezzel összefüggésben pedig kiemelte, hogy a Kúriának széles körű mérlegelési lehetősége van e rendelkezés megválasztása során [3064/2014. (III. 26.) AB határozat, Indokolás [15]]. Egy másik ügyben az Alkotmánybíróság rámutatott, hogy a régi Pp. 275. § (4) bekezdése alapján a Kúriának lehetősége van arra, hogy ha olyan jogszabálysértést állapít meg, amely kihatott az ügy érdemére, hatályon kívül helyezze a jogerős ítéletet (és ha szükséges, az elsőfokú ítéletet is), vagy ha ennek feltételei fennállnak, az ítéletet (ítéleteket) megváltoztassa. A felülvizsgálati eljárásban a megváltoztató döntés meghozatalának lehetősége alapvetően a perek észszerű időben való befejezése érdekében biztosított, azzal a Kúria akkor élhet, ha a jogszabálysértő döntés helyett új döntés meghozatalához rendelkezésre áll valamennyi szükséges tény, adat [3063/2017. (III. 31.) AB határozat, Indokolás [46]].
- [77] 5. Az Alkotmánybíróság a fentiekben kifejtett alkotmányos szempontok {a határozat indokolásának IV/3. pontja (Indokolás [54] és köv.)} alapján, figyelemmel a megelőző bírósági eljárás jellegére {a határozat indokolásának IV/4.1. pontja (Indokolás [62] és köv.)}, és az eljárási bíróság felülbírálati jogkörére {a határozat indokolásának IV/4.2. pontja (Indokolás [70] és köv.)}, a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmét az alábbi indokok miatt nem tartotta megállapíthatónak.
- [78] A felülvizsgálati eljárás során a Kúria a Pfv.IV.21.343/2017/2. számú végzésével tájékoztatta a feleket, hogy a felülvizsgálati kérelmet a régi Pp. 274. § (1) bekezdése alapján tárgyaláson kívül bírálja el, mert annak tárgyaláson való elbírálását nem tartja szükségesnek.
- [79] A Kúria a tárgyaláson kívül meghozott döntésében azt állapította meg: „Az áru fajtáját, lényeges jellemzőjét leíró megjelölés védjegyszerű használatának vizsgálata során [...] nem mellőzhető annak értékelése, hogy az adott vállalkozás az áru tőle való származását az áru fajtájának megjelölésével célzatosan kívánta-e jelezni.” Következésképpen „kizárólag az olyan használat értékelhető védjegyszerűnek, amely egyértelműen származásra utaló célzattal történik”.
- [80] A Kúria rámutatott arra is, hogy „[f]ajtanév esetén különös jelentősége van a védjegyszerű használat megítélésének, mert az ilyen megjelölés oltalomban való részesítése elzárja a versenytársakat a termék fajtája, vagy lényeges jellemzője feltüntetésének a lehetőségétől” (lásd: a Kúria végzése indokolásának [19] bekezdése).
- [81] A Kúria ezen kritériumok alapján a bizonyítékokat újra értékelte, és megállapította, hogy a „megjelöléshasználat a védjegyként történő használat kritériumainak nem felel meg, mert a megjelölés tudatos, következetes, származásjelzési céllal árujelzőként való használata nem állapítható meg” (lásd: a Kúria végzése indokolásának [21] bekezdése).
- [82] Az Alkotmánybíróság a fentiek alapján a következőket tartja fontosnak kiemelni.
- [83] Nem lehet vitás az ügyben, hogy a Kúria a rendelkezésre álló bizonyítékok és tények alapján hozta meg döntését. A Kúria a rendelkezésre álló bizonyítékokat – a korábban eljárási bíróságok egybehangzó álláspontjához képest – felülmérlegelte. Erre a Kúria kifejezetten utalt végzésének [14] pontjában. A felülmérlegelésre pedig az adott alapot, hogy az eljárásban a korábban eljárási bíróságok által nem megfelelő súllyal értékelt anyagi jogi indokok mérlegelését vonta be.
- [84] A Kúriának abban az esetben, ha nem ért egyet az ügyben alkalmazandó anyagi jogi szabályoknak az eljárási bíróságok általi értelmezésével, mérlegelési lehetősége van: dönthet úgy, hogy az anyagi jogi szabályok helyes értelmezésének a feltárásával a jogerős döntést hatályon kívül helyezi, és az első- vagy a másodfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasítja (kasszációs jogkör). Dönthet azonban úgy is, hogy a helyes értelmezés alapulvételével a rendelkezésre álló iratok alapján, a jogerős döntés hatályon kívül helyezése mellett, az első- vagy másodfokú ítélet helyett maga hozza meg a jogszabályoknak megfelelő új érdemi döntést (revíziós jogkör).
- [85] Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza: a Kúriának a revíziós jogköre folytán lehetősége van arra, hogy az alsóbb fokú bíróságok jogértelmezésétől eltérjen és a felülvizsgálattal támadott határozat hatályon kívül helyezésével, a másodfokú bíróság helyébe lépve új érdemi határozatot hozzon.
- [86] A tisztességes bírósági eljáráshoz való jogból pedig nem következik a nyilvános tárgyalás tartásának, illetve a személyes megjelenés jogának minden eljárásban, és minden bírói fórum előtt történő biztosítása. Nem következik ezért az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből, hogy a bíróság az adott ügyre vonatkozó valamennyi rendes és rendkívüli jogorvoslati eljárásban a fél jogait és kötelezettségeit kizárólag tárgyaláson

bírálhatja el. A tárgyalási elv, a szóbeliség és a közvetlenség a polgári peres eljárás alapelvei közé tartozik. Nem jelenti azonban ezeknek az alaptörvényi szabállyá emelt alapelveknek a sérelmét, ha a törvény egyes – különösen a rendkívüli – jogorvoslati eljárásokban a bíróság számára lehetővé teszi az indítvány tárgyaláson kívüli elbírálását is [3115/2013. (VI. 4.) AB határozat, Indokolás [43]].

[87] Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza továbbá azt is, hogy az adott esetben a Kúria nemperes eljárásban járt el, amely eljárás keretében maga a jogalkotó ítélte úgy, hogy az érdekeltek tárgyalás tartását nem kérhetik. Egy, a jelen eljáráshoz hasonló nemperes eljárásban hangsúlyozta az Alkotmánybíróság azt is, hogy a felülvizsgálati eljárást három másik eljárás előzi meg. Az első a hivatal előtt zajlott, ezt követte az elsőfokú, majd a másodfokú bíróság eljárása. A felülvizsgálati eljárásra tehát csak e megelőző eljárásokat követően kerülhetett sor. A hivatal a közigazgatási eljárásra vonatkozó, az első és másodfokon eljáró bíróságok pedig a Pp. irányadó szabályai szerint voltak kötelesek tárgyalást tartani, lehetőséget adva ezzel az indványozónak, hogy érveit, bizonyítékait, más indítványait személyesen, akár szóban, közvetlenül tárja az eljáró szervek elé. Így tehát a polgári eljárás alaptörvénybe emelt elvei nem sérültek. A Kúria mint felülvizsgálati bíróság azonban a jelen ügyben már tulajdonképpen negyedfokú elbíráló szerv, amelynél a tárgyalási elv feltétlen érvényesítése más eljárási alapelveknek (az eljárás egyszerűsítése és időszerűsége, továbbá észszerű határidőn belül történő befejezése) a csorbítását jelentené és ezzel a fél jogainak az Alaptörvényben garantált érvényesítését hátráltatná [3115/2013. (VI. 4.) AB határozat, Indokolás [43]].

[88] 6. A fentiekben kifejtettek alapján az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt elutasította.

Budapest, 2019. október 15.

Dr. Balsai István s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1723/2018.

